

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosematstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarnih vsebin (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

VSAKA MERA JE ENKRAT POLNA

Power Point, O.—Nameraval sem ignorirati neki dopis, ki je bil meni namenjen in podoben pobalinskemu napadu in babjemu klepetanju.

Pisca ne bom imenoval z imenom, ker tudi on ni mene. Člani so me vprašali na društveni seji, pri kateri politični stranki imam službo, jaz pa sem jim odgovoril, da pri nobeni, kajti član sem samo socialistične stranke. Potem so se zgražali nad dopisi, s katerimi rogovili dotični dopisnik že nekaj let v Prosveti. Neki član pa je dejal, da ne ve, kaj dopisnik piše, kajti ko zagleda njegovo ime pod dopisom, je to dovolj zanj in ga ne čita.

Dopisnik je zapisal, da imam službo pri kapitalistični politični stranki, kar pa ni resnica. Prav tako je laž, ko pravi, da vidim samo črno v tej deželi in da sem demokrat. Ker sem imel sinove na raznih bojiščih, mislim, da mi ne bo nihče drugi zameril kot fanatik, ker sem hvaležen pokojnemu predsedniku Rooseveltu in našim vojakom, kakor tudi Rusiji, ker so prilično hitro porazili fašiste in naciste.

V enem mojih dopisov sem omenil, da mi sedanjí politični sistem v Rusiji bolj ugaja kot prejšnji carski. Enako sem se izrazil, da imam rajši sedanji jugoslovanski sistem kot prejšnjega. Naj k temu še dodam, da mi tudi bolj ugaja republikanska Italija kot prejšnja fašistična monarhija. Tudi Titu nisem nevoljiv lepe uniforme. Radi teh mojih "grehov" sem bil oštet z imeni kot "izprijeni demokrat", "tovariš", "dog-catcher", moja znanost pa je tako pičila, da ne vem toliko, da bi se moral radi moje službe ravnati po njegovi modi.

Torej jaz naj bi lajal kot psiček v luno na komuniste, Rusijo, Stalina, na Tita in Jugoslavo! Ne gre mi v glavo, zakaj se ne morejo nekateri ljudje, ki so že prilično v letih, vsaj malo otrestiti starokrajške pastirske maniere. Zavedam se, da nisem brez napak, a zdaj se mi, da je najpogostejša ničla tisti, ki te obispa z zaničljivimi imeni. Ko pa mu zmanjka grdih imen in psov, ti še doda "bla, bla, brrrr" in pomoli jezik.

Pred 14 leti so mi ponudili tukajšnjo pošto, toda ponudbo sem odklonil z odgovorom, da preslahe vidim. Družina, ki je imela tedaj pošto, je bolj potrebovala tistih dohodkov kot jaz, zato mi je bila prav hvaležna, ko sem odklonil ponudbo. Pred dvema letoma je zopet prišel k meni neki poštni uradnik in mi ponudil pošto. Pokazal mi je pismo iz Washingtona, ki se je približno glasilo: "Ako ne dobiš priličnega prostora za pošto v Power Pointu in sposobne osebe, da jo prevzame, mora biti pošta takoj vzeta iz naselbine."

Pošto sem rajši prevzel, kot la bi nam bila vzeta. In bil sem prav vesel, da sem jo prevzel, kajti imam veliko boljše plačo kot sem pričakoval. Inspektor pride nekako enkrat na leto in pregleda moje knjige in delo. Ko je prvič vse pregledal in nato stopil iz urada v prodajalno, je javno rekel, da je pregledal poštni urad v Power Pointu že sedemkrat, a sedaj je prvič našel urad in knjige v dobrem redu.

Drugič je prišel inspektor in mi potem po pošti poslal podpisane listine s temi besedami: "The general rating of your office is excellent." Tako o teh stvarih ne bi pisal, a se mi je zdelo potrebno, ker me dotičnik blati.

Zavedam se, da skoro ni boljšega načina, izkazati svojo ignoranco kot neprestano hvaliti samoga sebe, druge pa obmetavati z zaničljivimi imeni. To sem zato napisal, da lahko čitatelji vidijo, da se mi ni bilo treba prevreči se v spiridnega demokrata.

Na moji pošti je registrirano pismo od Jožefa Zupančiča iz Ljubljane. Naslovljeno je na Johanco Puštnič, Gislom, Ohio.

Ker pa s tem imenom ni nobene pošte v Ohio, je bilo pismo poslano najprej v Gibson, O., nato v Lisbono, potem pa meni. Ako kateri čitatelj misli, da pismo spada njemu, ali pa ve za osebo z dotičnim imenom, naj mi piše in mu ga bom poslal.

Matt Tušek.

POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill.—Sorodniki iz Evrope poizvedujejo za sledečimi osebami: Rozika Bebel, Marin in Simuna Buric in Edith Kostmaj. Vsi so nekaj živeli v Chicagu.

Če bi kdo vedel, kje se katera zgoraj navedenih oseb nahaja, ali pa bi to sama čitala, se naj zgleda pri Amerikem rdečem križu, 529 South Wabash ave., Chicago 5, Ill., ali pa telefonira Wabash 7850, Ext. 360.

Rdeči križ.

PISMO IZ TRSTA

Petaluma, Cal.—Prejel sem pismo iz Trsta od Pavla Bezeljaka, ki je bil v času vojne ujetnik v Ameriki. Prejeli smo tudi pet pism iz stare domovine. Sestra, ki živi v Trstu, piše, da je ostala kar v hiši, dočim so bili tisti, ki so bežali po cestah, ranjeni. Dalje piše, da je bila naša vas Kubed dočela požnaga. Od 85 hiš jih je ostalo samo šest. Pisma so podobna drugim. Nekateri so pri vojaki v Belgradu, drugi so umrli mučniške smrti itd. Ker me je Pavel Bezeljak vprašal, da pismo pošljem Prosveti, ga tu priobčujem. Glasilo se:

Cenjena družina Kosiancich!—Javljam Vam, da sem prejel 1. marca Vaše pismo. Prav vesel sem, da sem Vam lahko ustregel željo isti dan, ko sem prejel Vaše pismo. Sel sem k Vaši sestri in ji pokazal Vaše pismo. Bila je prav vesela. Ona je prejela eno Vaše pismo, ki pa je hodilo pet mesecev. Tam, kjer ona stanuje, ni bilo nič bombardirano, ker je bolj na hribu mesta. Bombardirana pa je bila okolica sv. Andreja in bližnja morja kolodvor sv. Andreja. Porušenih je precej delavskih stanovanj od Loyda do sv. Jakoba. Do tal je porušena tudi slovenska šola pri sv. Jakobu. Sedaj se še nič ne popravlja, ampak le zdajjo znova kakšno majhno hišo, čemur se ni čuditi, kajti tu nimamo pravega gospodarja.

Vaša sestra je zdrava. Ona ima že veliko hčer, ki ima otroka, starega približno leto in pol. Pogovarjali smo se o Ameriki itd. Pri njej sem bil približno deset minut, nakar sem se poslovil. Dejala mi je, da Vam bo ponovno pisala.

Tukaj je sedaj ponehal mraz in tudi burja, pričelo pa je malo deževati, da bo bolje rastle. Sedaj pričakujemo zavezniške komisije in upanje je, da bo dobro uredila. Trst je postal za-

vetišče raznovrstnih izrodov. Drugače pa je precej mirno. Edino fašisti bi radi kalili mir slovenskemu narodu s tem, da podirajo slavoloke, toda kakor hitro poderejo enega, Slovenci postavijo že drugega in še lepšega. Bolje je umreti kot pa še nadalje živeti pod tujcem na lastni zemlji. Pisal Vam bom kratko, kajti bojim se, da bi zavrgli pismo, če bi obilneje pisal.

Karl Kosiancich.

PRISPEVKI ZA OTROŠKO BOLNIŠNICO

Cle Elum, Wash.—Za otroško bolnišnico v Sloveniji so darovali: Društvo 371 SNPJ \$10, Bartl Zevart in žena \$10; po \$5: Raymond Kladnik in žena, Joe Skober in Martin Jasenich in žena. Dalje so darovali tri osebe po \$2, ena \$1.50 in dve po \$1. Skupaj \$44.50. Denar je bil oddan v gl. urad SANSA.

Vsem darovalcem najlepša hvala in da bi našli veliko posnemačev!

Mary Zevart.

NEKAJ MISLI O SLOVANSKEM RODU

Canton, O.—Potegnimo še eno črto pod besedo hinavstvo. Stari politiki se boje novega časa, zato se poslužujejo zgarije. Svet je lačen. Kdo je tega kriv? Stara, samopojna politika! Zidje beže iz lačne Evrope pred svojimi sovražniki. Kam beže? V Palestino. Tam pa jih čaka drug sovražnik.

Zidje, nadarjen narod, spreten v trgovini, te oberejo do krsti, ako se jim daš. Njih lakomnost po bogastvu je velika in to je eden vzrokov židovskih pogromov. Za svojo nadarjeno pohlepnost so drago plačali, predrago. Njihova usoda je strašna in je ne bi privoščili niti steklemu psu.

Usoda primorskih Slovencev in Hrvatov pod fašistično Italijo ni bila dosti boljša. Bili so silno preganjani na svoji rodni zemlji, toda ne radi odušurva in pohlepnosti, temveč zato, ker so Slovani. Pred več stoletji, ko ni bilo še duha o kakšni zedinjeni Italiji, so iz fevdalnih pokrajin prišli tuji čez Jadransko morje ter izstopili na slovenski zemlji, kjer danes stoji Trst. Prišli so graditi primitivno vas in ji dali ime Trieste. Pod staro Avstrijo pa je Trst polagoma rastele v moderno mesto z modernim pristaniščem.

Leta 1919 so pariški in londonški farizeji izročili mesto Italiji, enako njegovo slovensko zaledje, nakar se je pričela 27-letna strahovlada nad slovenskim Primorjem.

Med dvema republikama bo sedaj nov mejni kamen in naj ne bi bil tako krvav kot je bil prvi. Vzhodna sosedna Rusija bo ostala v srih vseh Primorcev kot njihova največja zaščitnica, dočim bodo ostali hladni do sosedov-zapadnjakov.

Slovani so se dvignili z novimi idejami in lase hijen stare suženske trgovine se ježe pred slovenskim vstajenjem. Nič več trgovine s slovensko nepremičninol! Na slovenski zemlji se dviga nova vera, ki je izražena v principu: pomagaj svojemu, zaeno pa zajezi pot tujcu, kateri te hoče ponovno izraviti.

Jugoslovanski narod, ko smo čitali tvojo novo ustavo, smo bili presenečeni nad vsebino tega dokumenta, ki se je porodil na zaostalem Balkanu, in katerega so spisali tvoji pošteti, novi voditelji. V tem zgodovinskem dokumentu ni niti sledu o kakih privilegijih tako zvaní boljši pasmi, katere se je v prošlosti vedno redila od takih ustavnih paragrafov. Niti ni sledu o starih samostanskih katakombah, v katerih podzemskih kancelarijah so se tiskale stare čaršijske listine, ki niso bile ničesar drugega kot en sam paragraf podaniške sužnosti. Le kreature, našemljene v kraljevi uniformi ali verski kuti, so imele svobodo.

Pomirite se razburkani valovi Adrijanaki! Tvoja slovenska obala je mirna, nov rod se dviga na grobovih in ruševinah civiliziranih Hunov. Vi, nesrečniki, ne pozabite štirih let vašega trpljenja, ki so ga vam povzročili domači izdajalci in tuji krovloki, čuvajte svojo svobodo, čuvajte novo republiko in vaše Adrijsko morje!

Vaše oči so suhe zato, ker so se v štiriletni borbi na življenje in smrt izjokale nad grobovi vaših dragih. Cele družine so izginile za vedno. Cele vasi porušene, vasa telesa izmučena, otrpela od grozot moderne Sodome in Gomore, od pritiska političnih in verskih hijen, katere ni so poznale razlike med človekom in zverino.

Da, nov rod se dviga na vzhodni obali Jadrana, novi ljudje, dviga se nova in moderna država s štiriletnega morišča. Oj, ti Sava, Drava, Donava, Drina, Vardar in Morava! Kje si ti, Soča? Tudi ti boš namakala obmejna polja jugoslovanskega naroda, preorano grudo in krvavo brazdo, po kateri se izmučen vleče tvoj trpin za lesenim plugom.

Ti Soča voda, bila si vedno nesiguren mejnik, ponovno si zašumela in mesec je na nebu

zasijal. Koroška mati pri izmučena sloni ter misli na gedijo, iz katere ostanek se novno dviga njen roj.

Michael Chel.

PISMO IZ LITJE

Tarantum, Pa.—Prejela pismo od vsake Staneta Waga iz Litje. Pismo je zavrlo, ker slika obnavljanje porušenosti. Glasi se:

Dragi Tone, Mici, Tine, Kralina! Po dolgem času, po borbe za obstoj Slovenije, Vam oglašamo iz nove, str Titove Slovenije. Kako se te, vemo, sedaj pa hočem opisati naše štiriletno življenje. V aprilu l. 1941, na sredo, je čilo, v petek je bilo konč Gnila Jugoslavija je šla k pletno po gobe. Mi, zatim smo bili veseli, ali malo hitro smo spoznali nemško kano.

Vse stranke, katere smo v Jugoslaviji, niso bile ustvariti upora. Komunist stranka s Titom na čelu pa prekrizala račune vsem H jancem. Začel se je upor. tje, namesto da bi šli v nem vojsko, so pobeželi raje v dove. Tako so rastle čete, b lioni in končno cela armada, sem bil doma do l. 1944, ali lal sem ilegalno v gozdu, po pa so pričela postajati vroci in sem šel v gozd.

Kako je bilo v gozdu? D gorja, dosti veselja, dosti v Zadržje leto so se pojavile ške bande, katere smo imeli li belčke. Oni so oropali potem pa govorili, da se bor vero in Boga. Pozdravljali "V imenu Kristusovih ali, umre partizan!" Ali prišli drugače—umrli so oni za večne čase! Imeli smo tudi venske gestapove, ki so hujski kot Švabi. Vse jim pomagalo in zmagala je, ve in premoč. Sedaj smo vsi voljni, seveda ne tisti, ki s reakcijo in bi radi videli, d jim letele piške v usta.

Hrane je dovolj, seveda karte, kar je tudi najbolj vilno. Zaslužek je lep, toda še potrebe so velike, kajti nam vse odnesli Švabi. Mi opravo dobili nazaj in tudi bele. Le za blago je bolj te. Pri nas so bile skoro vse to se uničene. Če jih niso bardi ali aeroplani, smo jih mi minirali. Borbo, katero vodili mi, je ne bi mogla ne država na svetu. Nismo in ne tega ne onega, ali Švabi padali, če smo jih le dobili muho. Jaz sem se držal v okrog Sv. Gore, Morav in je. Dne 4. januarja 1945 pa bil ujet, ker me je nekdo li. Imel sem v gozdu bunkro tam je bila tiskarna. Ne zvedel za prostor, nakar so obkolili in zajeli. Peljali so v Litijo in so me mislili ob na sredi trga, a sem se iz nil. Potem so me poslali v gunje, od tam pa v koncentracio taborišče Mathausen. S pa imam dobro službo v trarni.

Sedaj se pripravljamo za Takrat bo vse, ko ga po mo. Veš, Tone, kar ve go in pridil sem. Tukaj bomo v petih letih Ameriko! La leto je bila še vsa Slovenija bita, letos pa je vse drugače, delamo kot mravljie in iz tovarne se zopet kadi. Pro je velik. Delamo vsi. Za so novi in novi so ljudje, več tlačanstva! Grbinaki je razbit, zemlja pa razdel med revne kmete. Grajska spoda je šla rakovo pot, kakašnega spijemo, včasih preveč, pa pravimo, da mor nadoknaditi, ko ga prej nadoknaditi, ko ga prej skupaj Končam in Vas vse skupaj zdravljam. Smrt fašizma bodo narodu! Vai Stane.

Anton in Mici Poton.

NAROCNIKOM

Datum v oklepaju, na pr (July 31, 1944), poleg imena na naslovu pisma, vam je s tem datumom priloženo pismo. Ponovite le pismo, da se vam list ne izgubi.

Slika porušena Variave leto dni po vojni. Sredi ruševina meščanke sede ali sejejo seme, ki so ga dobile od UNRRA.

